

Scrisori adresate redacției

„Școala și teatrul își sînt reciproc datoare“

Faptul că revista dumneavoastră reflectă de cîțva timp fenomenul teatral și din unghiul de vedere al spectatorului mă determină să încerc să expun cîteva observații legate de raporturile teatrului cu publicul școlar. E o problemă care mă preocupă demult, desigur și pentru că la rîndul meu sînt o spectatoare convinsă, dar mai ales fiindcă știu ce importanță poate dobîndi contactul cu arta în formarea personalității adolescenților. Cred însă că, după acumularea unor observații, discuția trebuie să depășească datele statistice și consemnarea unor preferințe subiective; ar fi bine să examinăm și *conținutul* relației ce se creează între adolescent și scenă, și să vedem în ce măsură atît școala cît și teatrul se ocupă de acest conținut.

Elevii de la liceul nostru sînt, în mare majoritate, pasionați spectatori ai teatrelor bucureștene. Caută piese valoroase, recomandate de critica teatrală ori de profesorii lor, se interesează de realizările unor regizori și actori preferați, urmăresc confruntările de opinii din publicațiile literare. Pentru mulți elevi, teatrul nu este un simplu divertisment. Dovadă și strădania pe care o depun ca să acumuleze o sumă de cunoștințe necesare înțelegerii tot mai profunde a mișcării teatrale

contemporane. Nu e mai puțin adevărat că, oricît am dori-o, nu-i putem idealiza chiar pe toți spectatorii-elevi; sînt destui cei care intră într-o sală de spectacol nu neapărat rar, dar la întîmplare, în căutarea unei distracții despre care nu știu prea bine cum va fi, și părăsesc sala cu foarte puțin — o simpatie pentru o vedetă, un fragment de impresie, „mi-a plăcut“, „nu mi-a plăcut“... Oare cîți dintre aceștia, pierzînd momentul cel mai propice pentru inițiere, rămîn pentru totdeauna privitori superficiali, neștiînd să primească, să guste și să înțeleagă teatrul?

Am fost deseori la teatru cu elevii, fie în calitate de dirigintă, fie ca profesoară de limba și literatura română. Nu ne-a stat totdeauna în putință să alegem ceea ce am fi dorit să vedem. S-a încetățenit practica difuzării biletelor prin sectoarele U.T.C. și Consiliul organizației de pionieri; din păcate, aceste foruri, prin excelență educative, sprijină planul teatrelor citeodată tocmai la acele capitole care nu „merg“ de la sine, și se pun astfel în situația paradoxală de a recomanda piese facile, lipsite de conținut educativ, cum a fost *Caragiale, o soacră și alții*, de la Teatrul „Ion Creangă“; ori piese slab regizate și interpretate, ca *Electra* de la același teatru. Nici spectacolul realizat la

Teatrul Național după romanul „Enigma Otiliei“ nu ne-a satisfăcut; dar a prilejuit măcar interesante discuții cu privire la specificul artei literare în comparație cu al artei dramatice.

M-am convins, prin îndelungate observații asupra elevilor, că formarea receptivității teatrale, a înțelegerii profunde a conținutului tematico-ideologic și mesajului artistic al pieselor, trebuie să înceapă din primii ani de școală. Ceea ce nu e simplă chestiune de bunăvoință individuală, ori de intuiție, ci presupune o dublă serie de condiții: pe de o parte, o pregătire școlară orientată spre instaurarea unor criterii de gust și de cultură, spre construirea personalității integrale a adolescentului (personalitate din care face parte, în mod esențial, capacitatea de a asimila actul artistic); pe de alta, contactul sistematic, ordonat, cu teatrul, formarea obșnuinței, a necesității de a merge la spectacol (dar nu numai la „Tândărică“ și la Teatrul „Ion Creangă“, ci la cele mai reușite creații ale tuturor teatrelor; poate chiar la suite de montări gândite special în vederea acestui scop).

Prin această prismă, e necesar să discutăm franc o anomalie existentă în programele analitice elaborate de Ministerul Educației și Învățământului pentru manualele de limbă și literatură română, de la clasa I pînă la clasa a XII-a. În toți acești ani, elevii nu studiază decît puține piese de teatru, și acelea doar ca text literar. Abia în clasa a VIII-a se analizează o piesă, *O scrisoare pierdută*, care se reia în anul II (evident la alt nivel). Tot în anul II se analizează piesele *Despot-Vodă* și *Răzvan și Vidra*; în anul III, *Apus de soare*, iar în anul IV, *Bălcescu* și *Moartea unui artist*. Mai există cîteva lecții de prezentare generală a dramaturgiei lui V. Alecsandri, I. L. Caragiale, Camil Petrescu, Lucian Blaga, a dramaturgiei interbelice și de după Eliberare. La secția umanistică, existînd o oră în plus, săptămînal, afectată studiului istoriei literaturii române, profesorii de specialitate mai pun în discuția elevilor în clasă, ori în cenaclul literar, și alte piese ale autorilor menționați de programe.

În primii opt ani de școală, însă, cînd sensibilitatea artistică și disponibilitățile intelectuale sînt în plin proces de formare, nu există material de studiu prin care profesorul de limbă română să construiască baza receptivității teatrale la copii. Această lacună are serioase repercusiuni asupra întregii evoluții afectiv-spirituale a tinerilor, mai ales a celor care nu au nici în familie un climat favorabil dezvoltării gustului și înțelegerii spectacolului teatral de calitate.

Am constatat — și aceasta poate e un adevăr banal, arhicunoscut —, că mai ales educația moral-cetățenească și patriotică se realizează cu uimitoare forță prin teatru, atît prin lectură și analiza operelor literare dramatice, cît mai ales prin vizionarea spectacolului teatral. Mari psihologi și critici de

artă, mari regizori au explicat mecanisme acestuia, mari complicat fenomen care este vizionarea unui spectacol. Nu înțeleg de ce factorii responsabili din Ministerul Educației și Învățământului, din celelalte organisme însărcinate cu realizarea educației tineretului, nu adoptă măsuri corespunzătoare, menite să ducă la înlăturarea acestei anomalii.

O bună cale de inițiere este activitatea artistică amatoare; în cercul nostru de artă dramatică am pus în scenă cu elevii cîteva piese scurte, apoi am făcut și un gest mai îndrăzneț, montînd *O noapte furtunoasă*; am căutat, după puterile și priceperea noastră, să tratăm cu seriozitate și aplicație problemele de regie, interpretare, decor, costum. Bineînțeles că nu nivelul artistic al rezultatului final contează în primul rînd, ci drumul spre el — studiul, efortul de descifrare, tot ce presupune montarea unui spectacol ca activitate de apropiere și înțelegere a teatrului, ca proces de creație și nu ca simplu bun de consum.

Și celălalt termen al relației — teatrul — ar putea face mai mult pentru publicul școlar, avînd în vedere că astfel nu face altceva decît să-și pregătească un teren receptiv pentru viitor. Mai mult — și cu destinație specială.

Elevii simt nevoia unor piese cu problematică interesantă, actuală, inspirată din viața și frămîntările lor, piese de dezbateră etică. Ar dori să aibă posibilitatea de a-și completa cunoștințele prin vizionări urmate de discuții cu realizatorii spectacolelor. Numeroși tineri așteaptă să fie puse în scenă acele piese din dramaturgia românească și universală pe care programele școlare le menționează doar în capitolele introductive sau de prezentare generală. Există multe licee bucureștene care au săli de spectacol și — așa cum afirma eu atîta entuziasm regizorul Liviu Ciulei la o consfătuire ținută în toamnă —, cu puține cheltuieli, dar cu multă bunăvoință, pot găzdui, periodic, în condiții bune, trupe teatrale de calitate. Se pare că ceva a început să se facă în această direcție. Poate însă prea timid.

Trebuie să oferim tineretului școlar, repet, încă din primele clase, spectacole de înaltă ținută artistică, interpretate cu dăruire, cu conștiința că fiecare gest și replică vor declanșa puternice stări emoționale. O anchetă făcută în rîndul elevilor din clasele mari mi-a demonstrat că lipsa de interes față de teatru a unora dintre ei are drept cauză tocmai vizionarea, în primii ani de școală, a unor spectacole prăfuite, interpretate obosit, plictisitoare, a unor piese așa-zis „specifice

virstei", adică mai ușoare, dar care, din păcate, au fost — și sînt încă — submediocre sub raport artistic, incapabile să emoționeze, deci să convingă. Mi-au opus, drept contra-argument, minutele de adevărată desfășurare spirituală petrecute în fața micului ecran, în compania lui Leonard Bernstein. M-am convins încă o dată de un adevăr elementar: *educarea tineretului trebuie încredințată valorilor de primă mână*. Nu prin spectacole interpretate de actori care nu au loc în „piesele mari” și care trebuie să-și îndeplinească norma îi apropiem de copii de teatru (așa cum se practică, încă). Să aducem în

fața copiilor, a tineretului școlar, tot ce are mai valoros scena românească. Dacă ținem la viitorul teatrului (care nu poate fi conceput fără un public receptiv), atunci prețul nu e mare.

De aceea spuneam că obligația revine aproape în egală măsură celor două mari instituții de cultură — școlii și teatrului. Mai ales într-un oraș cu atît de multe teatre cum este Bucureștiul.

Ana Ispas

profesoară la liceul „C. A. Rosetti”

„Mai mult respect față de public”

Una scria pe imensele și atrăgătoare afișe ale Teatrului de Estradă „C. Tănase” și alta se întimpla pe marea scenă a „Sălii Palatului” cu ocazia reprezentării spectacolului Albă ca zăpada și cei șapte... invadatori. „Capul de alif”, artista emerită Liliana Tomescu. Am un deosebit respect pentru această actriță. Am aplaudat-o la multe spectacole. Aceasta m-a făcut să dau cu plăcere 20 de lei pe un bilet și să mă duc s-o văd, să nu-mi scape nici acest „mare spectacol”. Dar...

După o așteptare penibilă de 20—25 minute de la ora de începere a spectacolului (18.00) au început să sosească... „invadatorii”. Pe drum, însă, o parte din ei, din actorii anunțați pe afiș s-au „mistuit”, și nu au mai ajuns să ne „înfricoșeze” cu talentele lor. Printre cei care s-au „volatilizat” se numărau Aurelian Andreescu, George Enache, Fărămiță Lambru.

Apariția artistei emerite Liliana Tomescu a fost de-a dreptul jenantă, iar „umorul sec” cu care a încercat Radu Zahareșu să ne înveselească nu a stîrnit decît cîteva zimbete indoelnice.

Spectatorii, îmbrăcați corespunzător pentru această primă scenă a Bucureștiului, au plecat, ca niciodată, cu gustul amar pentru timpul pierdut, cu impresia certă a desconsiderării lor de către cei ce au organizat acest spectacol. Pe bună dreptate, atunci cînd s-a tras cortina și s-au aprins luminile în sală, spectatorii nu se hotărau să părăsească fotoliile

și să iasă în foaier, să se îndrepte spre garderobă, pentru că nimeni nu și-a putut imagina că spectacolul s-a terminat. Pe scenă nu apăruseră toți artiștii anunțați, iar sfîrșitul spectacolului nu-l prevăzuse nimeni. A fost de-a dreptul jignitor pentru o sală de 3.200 spectatori să fie poftiți cu insistență la garderobă de către tovarășele plasatoare. M-am întreat atunci: cum este posibil să existe asemenea atitudini față de spectator? Contează oare numai planul financiar și nimic altceva?

Cum se permit asemenea „spectacole” improvizate?

O condiție esențială a muncii noastre, indiferent care ne este profesia, este s-o îndeplinim la cea mai înaltă treaptă... În spectacolul acesta s-au străduiți s-o realizeze astfel Marina Voica, Anda Călugăreanu, formația Cantabile (Sextetul), Olimpia Panciu, care ne-au plăcut. Aceștia n-au nici o vină pentru eșecul (de ansamblu) al reprezentației.

Mi-aș permite să recomand cadrelor competente, conducerii teatrului, chemată să vegheze asupra reprezentării fiecărui spectacol, să aibă răbdare și pentru partea a doua a programelor, să nu permită asemenea improvizată și abateri de la programul fixat. Mi-aș permite să le recomand organizatorilor mai mult respect față de spectator.

Iulia Radu, inginer